

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

23.06.2021

м. Київ

№ 218

Про проєкт Концепції розвитку
Національної академії наук України
на 2021–2025 роки

Заслухавши та обговоривши інформацію президента НАН України академіка НАН України А.Г.Загороднього про проєкт Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки, Президія НАН України відзначає, що у попередні роки вагому роль у забезпеченні ефективної діяльності Академії, удосконаленні та реформуванні основних напрямів її діяльності відіграла Концепція розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки. На засіданні Президії НАН України 5 січня 2021 р. було визнано в цілому успішним виконання плану заходів з реалізації цієї концепції та доручено Координаційній раді з питань реформування НАН України спільно з Науково-організаційним відділом Президії НАН України розробити нову Концепцію розвитку Національної академії наук України на період до 2025 року з урахуванням стратегічно важливих напрямів роботи з реформування НАН України, визначених постановою Президії НАН України від 23.11.2020 № 171 «Про окремі заходи з реформування діяльності Національної академії наук України».

На виконання постанови Президії НАН України від 05.01.2021 № 1 «Про стан реалізації Концепції розвитку НАН України» та постанови Загальних зборів НАН України від 27 травня 2021 року № 2 «Щодо Звіту про діяльність НАН України у 2020 році та завдань на наступний період» підготовлено проєкт Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки. Головною метою нової концепції є подальша концентрація зусиль і ресурсів для досягнення у стислі терміни позитивних зрушень на найважливіших напрямках удосконалення діяльності та розвитку Академії. Реалізація Концепції має забезпечувати спроможність Академії надавати відповіді на сучасні виклики, що стоять перед науковою спільнотою, з урахуванням тенденцій світової науки, національних пріоритетів наукової, науково-

технічної та інноваційної діяльності.

Президія НАН України постановляє:

1. Схвалити з урахуванням висловлених під час засідання пропозицій та зауважень проєкт Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки (додаток).

2. Секціям, відділенням НАН України, регіональним науковим центрам НАН України і МОН України, підрозділам апарату Президії НАН України до 01.08.2021 подати до Науково-організаційного відділу Президії НАН України пропозиції з зазначенням відповідальних виконавців та термінів виконання до проєкту Плану заходів з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки.

Врахувати при цьому стратегічно важливі напрями роботи з реформування НАН України, визначені постановою Президії НАН України від 23.11.2020 № 171 «Про окремі заходи з реформування діяльності Національної академії наук України», та основні завдання НАН України у наступному періоді, визначені постановою Загальних зборів НАН України від 27 травня 2021 року № 2 «Щодо Звіту про діяльність НАН України у 2020 році та завдань на наступний період».

3. Координаційній раді з питань реформування НАН України спільно з Науково-організаційним відділом Президії НАН України забезпечити узагальнення зазначених у п.2 пропозицій та розроблення проєкту Плану заходів з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки й до 15.09.2021 подати його на затвердження Президії НАН України.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на віцепрезидента НАН України академіка НАН України В.Л.Богданова.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

А.Г.Загородній

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України

В.Л.Богданов

КОНЦЕПЦІЯ **розвитку Національної академії наук України** **на 2021–2025 роки**

Концепцію розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки (далі – Концепція) розроблено на виконання постанови Президії НАН України від 05.01.2021 № 1 «Про стан реалізації Концепції розвитку НАН України» з метою подальшої концентрації зусиль і ресурсів на найважливіших напрямках удосконалення діяльності та розвитку Академії.

За кожним з таких напрямів Концепція містить цілі та шляхи їх досягнення з урахуванням стратегічно важливих напрямів реформування діяльності НАН України, визначених постановою Президії НАН України від 23.10.2020 № 171, та основних завдань НАН України, затверджених постановою Загальних зборів Національної академії наук України від 27.05.2021 № 2.

Реалізація Концепції має забезпечувати спроможність Академії надавати відповіді на сучасні виклики, що стоять перед науковою спільнотою, з урахуванням тенденцій світової науки, національних пріоритетів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяти підвищенню ролі Академії в модернізації країни.

Мета концепції – визначити найважливіші напрями удосконалення діяльності Національної академії наук України, що у стислі терміни забезпечить збільшення її внеску в реалізацію пріоритетних напрямів економічного та соціального розвитку країни, зростання обсягів досліджень світового рівня, ефективне використання бюджетних коштів та майна, поліпшення якості наукових кадрів.

Для цього передбачається вирішити такі завдання:

- забезпечити високий рівень наукових досліджень, їх спрямованість на вирішення сучасних проблем науки і техніки;
- збільшити обсяги інноваційної діяльності та розширити наукове забезпечення вирішення актуальних проблем державного та суспільного розвитку;
- розширити міжнародне наукове співробітництво, насамперед в рамках програм Європейського співтовариства;
- здійснити удосконалення структури та системи управління;

- забезпечити розвиток кадрового потенціалу та сучасної дослідницької інфраструктури;
- підвищити ефективність використання бюджетних коштів, здійснити повну інвентаризацію майнового комплексу, забезпечити його ефективне використання;
- підвищити рівень комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності.

Прикінцеві положення Концепції містять умови, за яких шляхи досягнення цілей, визначених Концепцією (позначено зірочкою), будуть успішно реалізовані.

Девіз Концепції – «Наука високого рівня в інтересах суспільства».

Високий рівень наукових досліджень, їх спрямованість на вирішення сучасних проблем науки і техніки

Шляхи досягнення

- Проведення систематичного аналізу новітніх досягнень світової науки та тенденцій розвитку актуальних наукових і науково-технічних напрямів, своєчасного коригування на основі цього аналізу тематики наукових досліджень і основних напрямів наукової діяльності установ НАН України.
- Спрямування тематики наукових досліджень на отримання нових знань та вирішення стратегічних завдань розвитку держави.
- Посилення вимог до якості формування відділеннями НАН України відомчого замовлення на проведення наукових досліджень і оцінювання отриманих результатів.
- Суттєве збільшення питомої ваги програмно-цільової та конкурсної тематики в загальному обсязі наукових досліджень.
- Здійснення неупередженої та якісної експертизи запитів і об'єктивного конкурсного відбору на основі кількісних та якісних показників наукових проєктів із залученням сторонніх експертів і запобіганням конфлікту інтересів.
- Започаткування нових цільових програм наукових досліджень і цільових наукових (науково-технічних) проєктів НАН України виключно за сучасними напрямами розвитку науки і технологій для вирішення актуальних проблем комплексного і міждисциплінарного характеру*.
- Посилення наукової співпраці з закладами вищої освіти.

– Активізація міжнародної співпраці з провідними закордонними науковими установами, центрами, дослідницькими групами, а також у рамках міжнародних програм, проектів і колаборацій.

– Розвиток дослідницької інфраструктури та забезпечення наукових досліджень необхідними ресурсами (фінансовими, матеріально-технічними, інформаційними, кадровими) з урахуванням положень концепції Державної цільової програми розвитку дослідницької інфраструктури в Україні на період до 2026 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 322*.

– Сумлінне дотримання вимог Етичного кодексу вченого України, посилення боротьби з порушеннями принципів академічної доброчесності.

Якісна інноваційна діяльність, наукове забезпечення вирішення актуальних проблем державного та суспільного розвитку

Шляхи досягнення

– Розвиток зв'язків із виробничим сектором й інноваційно активним бізнесом, насамперед великими науково-виробничими об'єднаннями, провідними компаніями та підприємствами оборонно-промислового комплексу України.

– Ініціювання, участь у формуванні та виконанні державних цільових програм, спрямованих на вирішення актуальних проблем довкілля, соціально-економічного, технологічного та гуманітарного розвитку.

– Врахування при започаткуванні нових цільових науково-технічних програм НАН України конкретних потреб виробничої сфери, залучення до реалізації цих програм замовників відповідної інноваційної продукції.

– Розвиток сучасної інноваційної інфраструктури, зокрема на основі досягнення більшої ефективності та здійснення оптимізації мережі підприємств і організацій дослідно-виробничої бази, інших суб'єктів господарювання НАН України*.

– Сприяння створенню поза структурою Академії стартапів і малих підприємств з налагодження виробництва та випуску інноваційної продукції, розробленої в наукових установах НАН України.

– Суттєве розширення трансферу технологій, практики укладання установами ліцензійних договорів на використання наукової продукції та належний їх супровід, посилення заходів щодо захисту прав інтелектуальної власності.

– Посилення науково-експертних функцій та реалізації статусу НАН України як вищої наукової організації країни. Здійснення моніторингу поточних викликів та загроз розвитку України як успішної високотехнологічної держави та надання органам державної влади відповідних науково обґрунтованих висновків та рекомендацій.

Інтегрованість у світовий, насамперед європейський дослідницький простір

Шляхи досягнення

– Активізація міжнародної співпраці з провідними закордонними науковими установами, центрами, дослідницькими групами, а також у рамках міжнародних програм, проєктів і колаборацій.

– Визначення пріоритетних напрямів міжнародного наукового співробітництва та найбільш ефективних форм і засобів розвитку кожного з таких напрямів.

– Оцінювання результативності та ефективності міжнародного співробітництва з метою оновлення чинних угод про співробітництво НАН України з міжнародними та іноземними організаціями.

– Підвищення ефективності членства НАН України та академічних установ у міжнародних наукових об'єднаннях, зокрема фахових.

– Програмно-цільова підтримка виконання академічними установами завдань окремих важливих для України наукових, науково-технічних та інноваційних проєктів Європейського Союзу*.

– Розширення практики започаткування багатосторонніх проєктів з іноземними організаціями зі спільним фінансуванням*.

– Стимулювання участі науковців і академічних установ та організацій в конкурсах міжнародних програм, зокрема програми Горизонт Європа тощо.

– Цільова підтримка програм академічної мобільності науковців НАН України в закордонних наукових центрах та закордонних фахівців в установах НАН України*.

– Розроблення та реалізація програми заходів щодо залучення українських науковців зарубіжжя до співпраці з науковими установами НАН України.

– Сприяння організації та проведенню установами НАН України міжнародних наукових конференцій, а також участі вчених у престижних наукових конгресах, форумах тощо*.

Удосконалена структура та система управління

Шляхи досягнення

– Завершення оптимізації мережі наукових установ НАН України шляхом ліквідації тих, що працюють неефективно, або об'єднання близьких за профілем, створення науково-технологічних (технічних) комплексів.

– Подальша оптимізація мережі підприємств і організацій дослідно-виробничої бази, інших суб'єктів господарювання НАН України, її спрямування на підвищення ефективності інноваційної діяльності та розвиток інноваційної інфраструктури.

– Удосконалення внутрішньої структури наукових установ Академії з урахуванням результатів регулярного оцінювання ефективності їхньої діяльності, реорганізація окремих установ із переглядом основних напрямів наукової діяльності.

– Проведення ретельного аналізу основних наукових напрямів і кадрового складу відділень НАН України, вироблення на цій основі обґрунтованих пропозицій щодо скорочення кількості відділень, змін їх назв і віднесення до них наукових установ Академії відповідного профілю.

– Розширення повноважень секцій та відділень НАН України у вирішенні питань реалізації кадрової політики, підтримки пріоритетних наукових напрямів, організації міждисциплінарних досліджень.

– Осучаснення мережі наукових рад, комітетів, комісій при відділеннях та Президії НАН України.

– Віднесення до установ, підпорядкованих безпосередньо Президії НАН України, виключно тих, що здійснюють наукове, науково-методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення певних загальноакадемічних завдань.

– Удосконалення структури та оновлення функцій апарату Президії НАН України.

– Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у науково-організаційній роботі НАН України, зокрема впровадження електронного документообігу, використання цифрових підписів, створення єдиного електронного реєстру результатів науково-дослідних робіт, науково-технічних розробок, об'єктів права інтелектуальної власності тощо.

– Збільшення допомоги з боку Президії НАН України установам, організаціям та підприємствам Академії у виконанні покладених на них завдань.

Сучасна дослідницька інфраструктура

Шляхи досягнення

– Підвищення ефективності центрів колективного користування науковими приладами НАН України за рахунок їх оптимізації, модернізації обладнання та покращення забезпечення витратними матеріалами*.

– Збільшення обсягів цільових видатків за бюджетною програмою «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень», що отримують наукові установи Академії на придбання, модернізацію та ремонт наукового обладнання*.

– Проведення комплексної модернізації науково-інформаційних фондів, створення цифрових баз даних з результатами НДР, науковими виданнями, цифровими редакціями (зокрема англійською мовою) тощо*.

– Розвиток дослідницьких інфраструктур, заснованих на інформаційно-комунікаційних технологіях, підтримка їхньої участі у роботі об'єднань e-інфраструктур Європейського дослідницького простору, зокрема які входять до Європейської хмари відкритої науки.

– Започаткування на базі окремих об'єктів дослідницької інфраструктури міжнародних центрів їх спільного використання з іноземними партнерами.

– Участь у створенні цифрової платформи українських дослідницьких інфраструктур, національних «хабів» європейських дослідницьких інфраструктур з метою забезпечення доступу до їхньої бази даних вітчизняних учених і міжнародної співпраці.

Поліпшене кадрове забезпечення

Шляхи досягнення

– Створення для наукової молоді умов для професійного та кар'єрного зростання за рахунок запровадження нових та вдосконалення існуючих форм підтримки*.

– Суттєве розширення практики створення на конкурсних засадах молодіжних дослідницьких лабораторій/груп та збільшення обсягів надання їм цільової адресної підтримки*.

– Збільшення обсягів та тематичних напрямів Програми постдокторальних досліджень*.

– Стимулювання праці науковців та суттєве покращення соціального забезпечення співробітників*.

- Збільшення обсягів бюджетної програми «Забезпечення житлом учених НАН України»*.
- Посилення співпраці із закладами вищої освіти з підготовки магістрів за науковими дисциплінами та наукових кадрів вищої кваліфікації для подальшої їх роботи у системі НАН України.
- Розвиток діяльності Київського академічного університету, зокрема створення базових кафедр у наукових установах, регіональних наукових центрах.

Ефективне використання бюджетних коштів

Шляхи досягнення

- Визначення пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних досліджень і максимальна концентрація на них фінансових, матеріально-технічних, кадрових ресурсів*.
- Вироблення об'єктивних критеріїв оцінки та запровадження конкуренції установ Академії, їхніх підрозділів і наукових колективів під час розподілу бюджетних коштів як важливого чинника підвищення результативності наукових досліджень.
- Удосконалення нових принципів розподілу відділеннями НАН України базового бюджетного фінансування між науковими установами Академії на основі об'єктивних критеріїв їхньої діяльності, що враховують унікальність напрямів досліджень та їх результативність, рейтингів установ, результатів оцінювання ефективності їхньої діяльності.
- Вироблення та запровадження принципів розподілу базового бюджетного фінансування між секціями НАН України між відділеннями НАН України.
- Збільшення питомої ваги конкурсного фінансування наукових проєктів у загальному обсязі фінансування наукових досліджень*.

Упорядкований майновий комплекс, його ефективне використання

Шляхи досягнення

- Повна інвентаризація та невідкладне упорядкування обліку об'єктів нерухомості та земельних ділянок, визначення таких, що тривалий час не використовуються або використовуються неефективно. Впровадження цифрової системи управління нерухомим майном НАН України.

- Завершення процесу державної реєстрації речових прав на об'єкти нерухомого майна, зокрема земельні ділянки.
- Перепрофілювання окремих об'єктів нерухомості (передача іншим науковим установам Академії, створення на їхній базі академічних інноваційних структур, використання на засадах державно-приватного партнерства) або їх відчуження*.
- Ефективне використання будівель та земельних ділянок для будівництва житла та інших об'єктів НАН України*.
- Забезпечення передачі майна НАН України в оренду на засадах прозорості та конкуренції, отримання максимальної економічної віддачі від надання майна НАН України в оренду.

Високий рівень комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності

Шляхи досягнення

- Запровадження нових сучасних форм комунікацій наукової спільноти з суспільством, зокрема через соціальні мережі, оновлення й осучаснення наявних каналів донесення інформації до широкого загалу для висвітлення ролі науки в сучасному світі, популяризації діяльності НАН України, формування її позитивного іміджу та престижності професії науковця.
- Створення широкої внутрішньої інформаційної мережі для підвищення рівня публічної активності НАН України в інформаційному просторі, формалізація науковими установами окремих підрозділів або відповідальних осіб, які мають фахово виконувати роботу щодо налагодження системної співпраці із засобами масової інформації, висвітлення позитивної ролі вчених у вирішенні загальнодержавних проблем з фокусуванням на конкретну людину, громадянина.
- Широке використання для популяризації здобутків НАН України потенціалу номінантів і лауреатів державних та академічних премій, переможців різноманітних конкурсів.
- Опрацювання та втілення комплексу заходів щодо стимулювання медійного середовища до створення якісного контенту про успішні проєкти і вагомні результати роботи вчених, наукових установ та НАН України в цілому, проблеми функціонування наукової сфери та шляхи їх вирішення.

Прикінцеві положення

Успішна реалізація окремих шляхів досягнення цілей (**позначено зірочкою**) можлива за умов:

1. Включення до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, визначених законом України на період 2022–2025 років, фундаментальних досліджень з сучасних проблем фізико-математичних і хіміко-біологічних наук.

2. Визначення у 2022–2025 роках щорічних видатків на діяльність НАН України за загальним фондом державного бюджету в обсягах, необхідних і достатніх для забезпечення її потреб, а саме:

Обсяги фінансування (млн.грн)	Роки			
	2022	2023	2024	2025
Всього	8002,1	8737,2	9337,7	9991,3
в т.ч. капітальні видатки	1079,9	1142,2	1203,8	1287,8

3. Поетапне збільшення до 2025 року середньої заробітної плати наукових працівників НАН України до рівня, визначеного Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

4. Надання НАН України права використання в повному обсязі коштів, отриманих від відчуження об'єктів нерухомості, для розвитку дослідницької інфраструктури та підтримання у належному стані майнового комплексу.